

İmanda dərinləşmək istəyənlərə Qurandan tövsiyələr

Bir çox insan Allahı daha dərindən tanımaq, Qurani daha yaxşı anlamaq, zahirdə baş verən hadisələrin arxasındakı həqiqəti dərk etmək və dünyanın əsl mahiyyəti haqqında biliklərini artırmaq istəyir.

Ancaq gündəlik həyatın qayğıları bu istəyin qarşısına çıxır. İş, ticarət, məktəb, dərslər, gündəlik problemlər, alış-veriş, xərclər, sosial mediada aldığı bəyənmələr, gündəlik xəbərlər, dedi-qodular və mübahisələr insanın diqqətini yayındırır. O, əslində önəm verməli olduğu məsələləri unudur. Günün sonunda isə özünü elə bir vəziyyətdə tapır ki, sanki əvvəllər bu ülvə istəklərə sahib olan özü deyilmiş kimi, dünyaya möhkəm bağlanmış, bütün diqqətini dünya həyatına yönəldən bir insana çevrilir.

Halbuki o, imanda, mənəviyyatda və elmdə daha dərin bir insan olmağı istəyir. Ancaq imtahan olaraq qarşısına çıxan hadisələrə və insanlara Allahdan asılı olmayan bir güc aid edə bilir və bununla da gündəlik hadisələrin axarına qapılır.

Beləliklə, dərinləşmək, daha dərindən düşünmək və həqiqəti dərk etmək üçün istifadə edə biləcəyi bütün fürsətləri əldən verir. Sonda yenə başladığı nöqtəyə qayıdır. Ancaq düşdüyü bu vəziyyət onu daxilən narahat edir. Arzuladığı dərinlikdən uzaq qaldığını hiss edir.

Halbuki dünyanın gündəlik məsələlərini mütləq həqiqət kimi qəbul edən, hadisələrə görə qəzəblənən, problemlər üzündən əsəbiləşən, insanların onun haqqında nə düşündüyünə ilişib qalan və nəfsani davranışlara yol verən bir insanın “**Mən niyə dərinləşə bilmirəm?**” deyə gileylənməsi özlüyündə bir ziddiyyət daşıyır.

Allaha yaxınlaşmaq və dərin elm sahibi olmaq istəyən insan bu dəyərli arzularının tələb etdiyi diqqəti və qayğını göstərməlidir. Allahın Quranda bildirdiyi əmr və tövsiyələrə lazımi şəkildə əməl etmədən, lazımi iradə və səyi göstərmədən, özünü dünyəvi məşğuliyyətlərə və nəfsani istəklərə buraxaraq dərinləşməyi gözləmək, əlbəttə ki, ziddiyyətdir.

Allaha yaxınlaşmaq, daha dərin elmə və mənəviyyata sahib olmaq istəyən insan həyatının hər sahəsində həm sözlə, həm də əməlləri ilə davamlı olaraq dua etməli və Allaha yönəlməlidir.

Üstəlik, insanın gün ərzində Quran əxlaqına uyğun davranması da Allaha duyduğu hörməti, sevgini və Ona yaxınlaşmaq arzusunu göstərən əməli bir duadır.

Allahın razılığını hər şeydən üstün tutmaq, Onun razı qalacağı şəkildə yaşamağa çalışmaq və qarşılaşdığı hər vəziyyətdə Onun əmr və tövsiyələrinə əməl etmək bu yönəlişin həyata əks olunmasıdır.

Çünki dua yalnız sözlə edilən bir ibadət deyil. İnsanın əxlaqı və davranışları da onun Allaha yönəlişini, arzusuna çatmaq üçün göstərdiyi səyi ortaya qoyur.

Dərinlik yalnızca bilik toplamaqla əldə edilən bir şey deyil. İnsan Allaha yaxınlaşmağı və Onun ona bəxş edəcəyi dərinliyə çatmağı həqiqətən istəyirsə, həyatının bütün istiqamətlərini bu məqsədə yönəltməlidir. Allaha yönəlmək yalnız müəyyən anlarda deyil, həyatın hər anında və hər sahəsində Ona bağlı qalmaq, Ona yaxınlaşmaq istəyinin qarşısına heç nəyi qoymadan bu yolda səy göstərməkdir.

Quranda Hz. İbrahimin sözləri bu yönəlişin necə olmalı olduğunu son dərəcə aydın şəkildə göstərir:

“Mən hənif olaraq üzümü göyləri və yeri yaradan Allaha çevirdim. Mən Allaha şərik qoşanlardan deyiləm!”. (Ənam surəsi, 79)

Bu sözlərdə Hz. İbrahimin bütün yönəlişini Allaha çevirdiyi və Ona şərik qoşmadığı xüsusi olaraq vurğulanır. Bu ifadə göstərir ki, Allaha yönəlmək yalnız Onun varlığını qəbul etməkdən ibarət deyil. Bunun üçün şirkdən uzaq bir anlayışla yalnız Ona bağlanmaq və bütün diqqətini Ona vermək lazımdır.

Dərinləşmək istəyən insan da Hz. İbrahim kimi Allaha güclü və şirkdən uzaq bir yönəlişlə üz tutmalıdır. Əgər insan gündəlik həyatında dünyaya aid şeylərə qapılır və onlara mütləq həqiqət kimi yanaşırsa, tövhid anlayışını yenidən nəzərdən keçirməlidir.

İnsanların, hadisələrin və dünyaya aid məsələlərin Allahın yaratdığı görüntülər olduğunu, mütləq həqiqətin yalnız Allaha məxsus olduğunu unudursa, Allahın sifətləri, hər şey üzərindəki qüdrəti və iradəsi haqqında yenidən düşünməlidir.

Quranın ortaya qoyduğu tövhid anlayışı Allahın varlığını sözlə qəbul etməkdən daha geniş mənə daşıyır. Bu anlayış həyatın hər sahəsində yalnız Allahı ilah bilərək yaşamağı tələb edir. İman edən insan bütün həyatını Allaha bağlamalıdır. Ənam surəsinin 162-ci ayəsində belə buyrulur:

De: “Şübhəsiz, mənim namazım da, ibadətim də, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi olan Allah üçündür”. Ayənin davamında isə belə deyilir: “Onun heç bir şəriki yoxdur”.

Beləliklə, ibadətlə həyatın bir-birindən ayrı düşünülə bilməyəcəyi ortaya qoyulur. İnsanın həyatının hər sahəsində Allahın yeganə və mütləq ilah olduğunu bilərək yaşamalı olduğu vurğulanır.

Bütün bunlardan aydın olur ki, dərin imana və baxış bucağına sahib olmaq üçün yalnız daha çox araşdırmaq kifayət etmir. İnsan Allahın razılığını həyatının yeganə məqsədinə və mərkəzinə çevirməlidir. Qəlbi Allah sevgisi, Ona duyduğu şövq və Cənnət arzusu ilə dolmalı, Allaha yaxınlaşmağı bütün qəlbi ilə, daim istəməli və bu istəyinin qarşısına heç nəyi qoymamalıdır.

İnsan izdihamın içində də Allaha yaxın olmağı arzulamalıdır. Ən çıxılmaz və çətin anlarında, nəfsi ilə mübarizə apararkən də bu yönəlişini davam etdirməlidir. Dünyəvi imkanların, zənginliyin və rahatlığın ən cəlbedici göründüyü mühitlərdə belə Allahı bir an belə unutmamalı, Ona yaxınlaşmağı dərin bir səmimiyyətlə arzulamağa davam etməlidir.

Fironun arvadı Quranda bu mövzuda nümunə göstərilir. O, Fironun sarayında, zənginlik və dəbdəbə içində yaşasa da, bunları Allaha yaxın olmaq arzusunun qarşısına qoymamışdır. Quranda onun duası belə çatdırılır:

“Ey Rəbbim! Mənim üçün Öz dərgahında - cənnətdə bir ev inşa et! Məni Firondan və onun əməlindən xilas et! Məni zalım qövmdən xilas et!” (Təhrim surəsi, 11)

Fironun arvadı yaşadığı sarayı və sahib olduğu imkanları deyil, Allah dərgahında yaxınlığı və Onun razılığını arzulamışdır. O, dünyadakı imkanlarını artırmağı deyil, Allah dərgahında bir məqama sahib olmağı diləmişdir. Onun bu duası imanlı insanın qəlbində əslində nəyə dəyər verdiyini və ən çox nəyi arzuladığını göstərən çox ibrətamiz bir nümunədir.

İslam alimlərinin əsərlərində də dərinləşməyin yalnız bilik əldə etməkdən ibarət olmadığına dair mühüm izahlar yer alır. Əbdülqadir Geylani həzrətləri “Fütuhül-Qeyb” adlı əsərində şirkdən uzaq olan insanın Allaha yönəlməsindən, Ona güvənməsindən və Allahdan başqa heç bir varlığı müstəqil güc sahibi kimi görməməsindən bəhs edir. Bu yanaşmanı belə ifadə edir:

“İnsan Allahın fəllərini görməyə başladıqda, Ondan başqa heç bir həqiqi failin olmadığını, hərəkət etdirənin və dayandırının, verənin və verməyənin, xeyrin və şərin, faydanın və zərərin yalnız Allahın əlində olduğunu qəti şəkildə dərk edir. Beləliklə, Allahdan başqasını görmür, Onun neməti ilə nemətlənir, Ona yaxınlığı ilə xoşbəxtliyə çatır, Onun zikrinə sığınır, Ona güvənir və Ona təvəkkül edir. Mərifət nuruyla yolunu tapır.”

Geylani həzrətlərinin bu izahında Allaha yaxınlıqla Ondan başqa heç bir müstəqil failin olmadığını dərk etmək arasında güclü bir əlaqə var. İnsan qarşısına çıxan hadisələri və varlıqları Allahdan asılı olmayan qüvvələr kimi görməyi dayandırdıqda, tövhidi daha dərinlən anlayır. Allahın zikrinə sığınması, yalnız Ona güvənməsi və Ona təvəkkül etməsi bütünlüklə Allaha yönəlməsi deməkdir.

Geylani həzrətlərinin bu yanaşması göstərir ki, Allaha yaxınlaşmaq yalnız bilik əldə etməklə bağlı deyil. Bunun üçün insanın əslində bildiyi Quran ayələrini həyatına tətbiq etməsi, bütün baxışını və yönəlişini Allaha çevirməsi də vacibdir.

Allaha yaxın olmağı, elm və mənəviyyat baxımından həqiqətən irəliləməyi istəmək bu istəklərin tələb etdiklərini yerinə yetirməklə, bunun üçün böyük diqqət və səy göstərməklə birbaşa bağlıdır. Bu məqamda Quranın çox aydın bir ölçüsü qarşımıza çıxır:

“İnsan üçün öz əməlindən başqa bir şey yoxdur. Şübhəsiz ki, onun əməlləri tezliklə görünəcəkdir. Sonra ona (əməllərinin) əvəzi tam veriləcəkdir”. (Nəcm surəsi, 39–41)

Ayədə işlənən “**əməl**” sözünün ərəbcə qarşılığı səy (sa'y) sözüdür. Ərəb dilində bu söz cəhd etmək, səy göstərmək və müəyyən məqsəd uğrunda çalışmaq mənalarını verir. Deməli, burada söhbət insanın yalnız nəyisə istəməsindən deyil, həmin məqsəd uğrunda çalışmasından gedir.

Allaha yaxınlaşmaq möminin həyatındakı ən dəyərli və ən ülvəi arzudur. Allaha yaxınlaşmaq istəyən insanın səyi, yəni sa'yi də Quranı həyatına tətbiq etməkdə və Allahın razılığını qazanmaq üçün göstərdiyi cəhddə özünü tam şəkildə göstərməlidir.

İnsan yalnız çalışdığına nail olur. Elə isə dərinləşmək istəyən insan yalnız arzulamaqla kifayətlənməməli, onu bu dərinliyə aparacaq şəkildə yaşamalıdır. Üzünü tamamilə Allaha bağlanmalı, insanları, hadisələri və dünyaya aid görüntüləri Allahdan asılı olmayan müstəqil həqiqətlər kimi görməkdən ciddi şəkildə çəkinməli və hər an sevgi ilə Ona yönəlməlidir.

Beləliklə, səmimi və davamlı yönəlişinin qarşılığı olaraq arzuladığı yaxınlığa, elmə və dərinliyə Allahın bir lütfü kimi mütləq çatacaqdır.

<https://www.harunyahya.info/az/meqaleler/imanda-derinlesmek-isteyenlere-qurandan-tovsiyeler>